

Beelden ter discussie

Foto's van de Tweede Wereldoorlog

<i>In het kort</i>	Leerlingen bestuderen foto's uit het boek 'De Tweede Wereldoorlog in honderd foto's' (https://in100fotos.nl/) en bereiden een mini-tentoonstelling voor. De opdracht is eenvoudig aanpasbaar naar andere fotocollecties.
<i>Niveau</i>	Klas 3 havo/vwo.
<i>Beginsituatie</i>	De Tweede Wereldoorlog is behandeld, inclusief de bezetting van Nederland en de Holocaust.
<i>Tijdsduur</i>	Eén lesuur (ca. 50 minuten) met mogelijkheid dit te verkorten (ca. 15 minuten) of verlengen (2 uren).
<i>Doelen</i>	<ul style="list-style-type: none">- Leerlingen maken kennis met fotomateriaal over WO II;- Leerlingen kunnen uitleggen hoe WO II in Nederland en Nederlands-Indië verliep;- Leerlingen kunnen voorbeelden van verzet, collaboratie en aanpassing herkennen in beeldbronnen;- Leerlingen kunnen foto's over WO II met historische vaktaal beschrijven en interpreteren;- Leerlingen kunnen betekenis geven aan foto's over WO II;- Leerlingen kunnen foto's over WO II met elkaar in verband brengen;- Leerlingen ervaren het nut van historische kennis over WO II om een foto te kunnen plaatsen;- Leerlingen ervaren dat beschrijving, analyse en interpretatie van foto's afhankelijk is van eigen kennis, vaardigheden, ideeën en standplaatsgebondenheid.
<i>Vorbereiden</i>	<ul style="list-style-type: none">- Zorg dat per groepje (2 tot 4 leerlingen) één exemplaar van het boek 'De Tweede Wereldoorlog in honderd foto's' beschikbaar is.- Kopieer per groepje de drie werkbladen.- Kopieer per groepje de tentoonstellingsplattegrond.
<i>Globale lesopbouw</i>	<ul style="list-style-type: none">- Introductie (ca. 5 minuten)- Ronde 1 (ca. 10 minuten): één foto bij één onderwerp- Ronde 2 (ca. 25 minuten): acht foto's bij de hele oorlog- Ronde 3 (ca. 10 minuten): tentoonstelling plannen- Na elke ronde volgt een klassikale tussenbespreking
<i>Differentiatie</i>	<p>De opdracht biedt ruimte voor formatieve evaluatie en differentiatie:</p> <ul style="list-style-type: none">- Leerlingen merken hun kennishiaten op.- Door in de begeleiding door te vragen naar specifieke begrippen, foto's en/of keuzes, beheersen leerlingen de stof beter én krijg je informatie voor de nabespreking.- Alle leerlingen komen verder op hun niveau: zwakke leerlingen snappen gebeurtenissen en begrippen beter (door herhaling en nieuwe voorbeelden), terwijl sterke leerlingen hun kennis verdiepen (door analyse en evaluatie van het bronmateriaal). <p>De opdracht is eenvoudig aan te passen:</p> <ul style="list-style-type: none">- Kies (ter vervanging of als aanvulling voor één of meerdere groepjes) een andere fotocollectie, zoals:<ul style="list-style-type: none">o andere boeken ('Stad in Oorlog' of 'Nach Holland' van WBOOKS);o Digitaal: de Beeldbank WO II van het NIOD op https://www.niod.nl/nl/collecties/beeldbank-wo2;o De Bosatlas van de Tweede Wereldoorlog.- Voer slechts één of enkele ronde(s) uit.- Laat iedere groep zich in één onderwerp specialiseren.- Maak van de tentoonstelling een gezamenlijk klassikaal project.- Lever inkijsmateriaal aan.

Beelden ter discussie - Docentenhandleiding

Foto's van de Tweede Wereldoorlog

De les is bedoeld als afsluiting van het hoofdstuk over de Tweede Wereldoorlog in klas 3 havo / vwo. Het verloop van de oorlog en de relevante begrippen zijn behandeld (met name verzet, collaboratie, repressie, Holocaust, uitsluiting, vervolging). De les kan ook gebruikt worden in de mavo of als manier om voorkennis te activeren in de bovenbouw. De les kan ingezet worden als lesonderdeel (alleen ronde 1), als les van ca. 50 minuten (met of zonder ronde 3) of als blokkur / twee lessen (ronde 3 in de tweede les).

Uitvoering en instructie

Wanneer je met een stapel boeken aankomt, zijn leerlingen direct getriggerd en willen ze aan de slag, zeker zodra ze zien dat het foto's uit de Tweede Wereldoorlog zijn. Geef in de instructie aan dat leerlingen in groepjes werken en drie rondes doorlopen om uiteindelijk een minitentoonstelling over de Tweede Wereldoorlog te maken. Geef eventueel aan welke extra materiaal ter beschikking is voor wie dit wil of nodig heeft (leerboek, ander fotoboek, achtergrondinformatie).

Ronde 1 (ca. 10 min)

Deel de boeken en werkbladen van ronde 1 uit. Wijs ieder groepje een onderwerp toe. Je kunt ervoor kiezen om elk groepje één hoofdstuk uit het boek te laten bestuderen (Militaire strijd, oorlogsgeweld en bevrijding; Overheersing, collaboratie en aanpassing; Verzet en repressie; Uitsluiting en vervolging; Dagelijks leven) of om ieder groepje één kernbegrip toe te wijzen. Laat ze een kleine 10 minuten denken en bladeren. De bedoeling is dat ze in het bronmateriaal 'gezogen' worden.

Let er in de begeleiding op dat leerlingen de eerste vraag niet overslaan (voorkennis activeren) en dat ze gebruik maken van de bijschriften; ondersteun zwakkere groepen hierbij. Vraag indien mogelijk door bij de keuze die ze maken.

Eerste tussenbespreking

Bespreek enkele keuzes van leerlingen. De foto's zijn via <https://in100fotos.nl/foto/001/> op het digibord te projecteren (vervang '001' door het nummer van de gekozen foto). Stel verdiepende vragen over gemaakte keuzes ('welk deel van de Holocaust laat deze foto *niet* zien?' of 'waarom vond je het moeilijk om een keuze te maken?') en vraag groepen op elkaar te reageren ('wat voor foto zou jij kiezen bij dit onderwerp?'). De bedoeling is dat leerlingen door de tussenbespreking ook over de andere onderwerpen meedenken.

Ronde 2 (ca. 25 min)

Deel het werkblad van ronde 2 uit. Benadruk dat de oorlog zo compleet mogelijk aan bod moet komen in de keuze van acht foto's (bij minder of meer beschikbare tijd kan dit aantal natuurlijk aangepast worden). In de begeleiding kun je tips geven zoals het maken van een 'afvinklijst': bij welk begrip / gebeurtenis **moet** er echt een foto in zitten? Vraag door bij gemaakte keuzes en help groepjes hun selectie sterker te maken. Post-its kunnen leerlingen helpen bij deze ronde het overzicht te bewaren.

Tweede tussenbespreking

Bespreek hoe de leerlingen te werk zijn gegaan en hoe ze keuzes hebben gemaakt. Vraag bijvoorbeeld welke foto volgens leerling X echt in iedere tentoonstelling zou *moeten* zitten, hoe ze hebben gezorgd dat ze geen onderwerp oversloegen of wat de afweging is geweest tussen foto's A en B. Draag eventueel zelf nog een foto aan waar snel overheen gekeken werd of die je persoonlijk raakte.

Bereid ze ook voor op ronde 3, waarin de foto's moeten worden verdeeld over 3 thematische zalen. Leerlingen mogen (natuurlijk) na deze tussenbespreking hun selectie nog wijzigen.

Ronde 3 (ca. 10 min)

Laat leerlingen de gekozen foto's in drie onderwerpen verdelen waarmee ze de drie zalen kunnen vullen. Bespreek in de begeleiding mogelijkheden om met de plaatsing van foto's te spelen: verzet en collaboratie naast elkaar of juist tegenover elkaar? Een zaal per periode of een zaal per thema? Wat maakt een foto aantrekkelijk (kinderen bijvoorbeeld!) en hoe trek/leid je de aandacht van de bezoeker?

Wanneer je deze ronde als afsluiting van de les gebruikt, volstaat het om de leerlingen de foto's per zaal te laten ordenen en een plek aan de muur toe te wijzen. Als je langer de tijd hebt, kun je deze ronde meer inhoud geven door:

- de foto's ook in het klein te (laten) printen en daadwerkelijk op de plattegrond te laten plakken. Let er dan wel op dat je de plattegrond op A3-formaat print zodat het geen gepriegel wordt.
- leerlingen ook een begeleidende tekst (voor de tentoonstelling en/of per zaal) en bijschriften (per foto) te laten opschrijven.
- de klas gezamenlijk één grote tentoonstelling te laten maken met de foto's op groot formaat geprint.

Vervolg

Je kunt een (uitgebreide) ronde 3 in de volgende les doen of er een ander vervolg aan koppelen. Leerlingen zullen bij geschiedenis in elk geval vaker te maken krijgen met fotomateriaal dat ze in een historische context moeten plaatsen.

Werkmateriaal

- Werkblad ronde 1
- Werkblad ronde 2
- Werkblad ronde 3
- Het boek 'De Tweede Wereldoorlog in honderd foto's' (of de website: in100fotos.nl)

Beelden ter discussie - Werkblad ronde 1

Foto's van de Tweede Wereldoorlog

<i>Wat ga je doen?</i>	Je gaat in groepjes een mini-tentoonstelling voorbereiden over de Tweede Wereldoorlog in Nederland en Nederlands-Indië. Dat doe je aan de hand van het boek 'De Tweede Wereldoorlog in honderd foto's'.
<i>Waarom ga je dat doen?</i>	Je snapt de Tweede Wereldoorlog hierdoor beter en je leert goed te kijken naar en nadenken over fotobronnen.
<i>Hoe ga je dat doen?</i>	In drietallen in drie rondes: ronde 1 zoomt in op één onderwerp, ronde 2 en 3 gaan over alle aspecten van de oorlog. Lees de informatie over de opbouw van het boek hieronder goed door en ga daarna aan de slag met ronde 1.

Over de opbouw van het boek

Het boek is verdeeld in **vijf thema's**, elk met een eigen hoofdstuk:

1. Militaire strijd, oorlogsgeweld en bevrijding
2. Overheersing, collaboratie en aanpassing
3. Verzet en repressie
4. Uitsluiting en vervolging
5. Dagelijks leven

Elke foto heeft een **nummer** gekregen. Dit staat vlak naast of onder de foto in een klein cirkeltje aangegeven. Gebruik dit nummer om naar een foto te verwijzen.

Ronde 1

In deze ronde focus je je op één onderwerp. Je hoort van je docent welk onderwerp dit is.

1. Noteer hieronder het onderwerp en schrijf erbij aan welke begrippen, gebeurtenissen en personen je bij dat onderwerp denkt.

Onderwerp	
Begrippen, gebeurtenissen en personen	

2. Bekijk het bijpassende hoofdstuk uit het fotoboek goed. Kies vervolgens **één foto** uit die jouw onderwerp **het beste** laat zien. *Maak gebruik van jullie kennis en lees goed de bijschriften bij de foto!*

Fotonummer	
Wat is er op de foto te zien?	
Waarom past deze foto het beste bij ons onderwerp?	

Na ronde 1 volgt een klassikale tussenbespreking, waarbij we bij elk onderwerp de gekozen foto's bekijken. Let daarbij goed op, want die informatie kan je helpen bij ronde 2!

Beelden ter discussie - Werkblad ronde 2

Foto's van de Tweede Wereldoorlog

Ronde 2

Deze ronde gaat over alle aspecten van de oorlog. Bekijk dus het **hele** fotoboek goed. Bepaal daarna welke **acht foto's** je zou gebruiken in een tentoonstelling over de Tweede Wereldoorlog. *Denk aan een goede spreiding van onderwerpen: nationaalsocialistische ideologie, het verloop van de oorlog, Holocaust, bezetting, collaboratie/aanpassing/verzet, belangrijke gebeurtenissen en begrippen, ...*

3. Kies de **acht foto's** uit die de Tweede Wereldoorlog het **beste** laten zien. Leg je keuze steeds goed uit: bij welke gebeurtenis of welke begrippen past de foto? *Je mag hier natuurlijk ook je foto uit ronde 1 gebruiken, maar dat moet niet.*

1. Fotonummer	
Wat is er op de foto te zien?	
Wat zijn de bijbehorende begrippen en gebeurtenissen?	

2. Fotonummer	
Wat is er op de foto te zien?	
Wat zijn de bijbehorende begrippen en gebeurtenissen?	

3. Fotonummer	
Wat is er op de foto te zien?	
Wat zijn de bijbehorende begrippen en gebeurtenissen?	

4. Fotonummer	
Wat is er op de foto te zien?	
Wat zijn de bijbehorende begrippen en gebeurtenissen?	

5. Fotonummer	
Wat is er op de foto te zien?	
Wat zijn de bijbehorende begrippen en gebeurtenissen?	

6. Fotonummer	
Wat is er op de foto te zien?	
Wat zijn de bijbehorende begrippen en gebeurtenissen?	

7. Fotonummer	
Wat is er op de foto te zien?	
Wat zijn de bijbehorende begrippen en gebeurtenissen?	

8. Fotonummer	
Wat is er op de foto te zien?	
Wat zijn de bijbehorende begrippen en gebeurtenissen?	

Na ronde 2 volgt weer een klassikale tussenbespreking. Luister hier ook weer goed naar elkaar en hoe andere groepjes tot hun keuzes zijn gekomen.

In ronde 3 moet je een museum met drie zalen vullen. Denk dus alvast na **hoe** je de foto's zou ophangen:

- welke foto's hang je bij elkaar in een zaal?
- welke titel geef je elke zaal?
- welke foto's hang je naast of juist tegenover elkaar en waarom?

Beelden ter discussie - Werkblad ronde 3

Foto's van de Tweede Wereldoorlog

Hieronder vind je de plattegrond van jullie minitentoonstelling over de Tweede Wereldoorlog.

4. Verdeel jullie foto's in drie groepen, zodat elke groep een eigen zaal kan krijgen.
5. Geef elke zaal een titel.
6. Geef op de plattegrond aan waar (aan welke muur) je welke foto ophangt.
7. Gebruik de achterkant om je keuzes uit te leggen: waarom hangen bepaalde foto's naast of juist tegenover elkaar?

Zaal A	
Titel:	
Foto's:	
	▲ ▼
	Zaal B
	Titel:
	Foto's:
In-/uitgang ►	
	▲ ▼
Zaal C	
Titel:	
Foto's:	